

Tekst 15. 2 Vae victis

Opdracht 14

Vertaal Tekst 15.2 in correct Nederlands

Intussen ging dictator Camillus verder in Ardea met de voorbereidingen van zijn hulp aan Rome, maar had men het in Rome het zwaar te verduren door de belegering.

48. sed ante omnia mala obsidionis bellique fames utrumque exercitum urgebat, [2] Gallos etiam vexabat pestilentia; nam loco iacente inter tumulos castra erant, et locus ab incendiis torridus et vaporis plenus erat et hic cadebat cinis, non pulvis modo, cum ventus motus erat. [3] et cum gens 5. umori ac frigori adsueta esset, tamen aestu et angore valde vexabatur et volgatis morbis obibat; et cum mortuos singulos sepelire nollent, promisce acervatos cumulos hominum urebant.[4] indutiae deinde cum Romanis factae et conloquia permissu imperatorum habita; cum identidem Galli famem obicerent eaque necessitate ad deditionem vocarent, dicitur multis 10. locis panis de Capitolio iactatus esse in hostium stationes, ut fames dissimularetur. [5] sed tandem neque dissimulari neque ferri ultra fames poterat. itaque dum dictator et dilectum per se Ardeae habet et magistrum equitum L. Valerium a Veiis adducere exercitum iubet et consulit ut haud impar oppugnet hostes, [6] interim Capitolinus exercitus stationibus 15. vigiliisque fessus erat; diem de die prospectabat, ecquod auxilium ab dictatore appareret; [7] postremo iam non solum cibo deficiente et prope obruentibus infirma corpora suis armis cum stationes procedebant, exercitus iussit se vel dedi vel redimi quacumque pactione possent, sed Galli iactabant se non obscure parva mercede adduci posse ut obsidionem 20. relinquunt. [8] tum senatus habitus est tribunisque militum negotium datum ut pacem facerent. inde inter Q. Sulpicium tribunum militum et Brennum regulum Gallorum conloquio transacta res est, et mille pondo auri pretium factum. Isti deditioni Galli hanc foedissimam iniuriam addiderunt: [9] iniqua pondera ab Gallis allata sunt, et tribuno recusante additus ab 25. insolente Gallo ponderi gladius est, auditaque intoleranda Romanis vox 'Vae victis'.

acervare	ophopen
adducere 3	ertoe brengen, meenemen
adsuetus + <i>dat.</i>	gewend aan
aestus 4	hitte
afferre, attuli, allatus	brengen naar
angor, angoris	benauwdheid
ante + <i>acc.</i>	voor, meer dan
apparere 2	verschijnen
Ardeae <i>locativus</i>	in Ardea
auxilium	hulp
Capitolinus	van het Capitool
cibus	eten
cinis, cineris <i>m</i>	as
conloquium	gesprek
consulere ut + <i>coni.</i>	maatregelen treffen, opdat
cumulus	hoop
dedere 3	overgeven
deditio, -ionis	overgave
deficere 5	opraken
diem de die	van dag tot dag
dilectus 4	lichting
ecqui, -quae, -quod	of enig
fames, famis <i>f</i>	honger
ferre	verdragen
fessus	vermoeid
foedus	afschuwelijk
frigus, -oris	koude
gens, gentis	volk
gladius	zwaard
haud	helemaal
iactare	herhaaldelijk werpen
identidem	herhaaldelijk
impar, -paris	ongelijk, niet opgewassen
imperator, -toris	opperbevelhebber
incendium	brand
indutiae	wapenstilstand
infirmus	zwak
iniquus	ongelijk, te zwaar
iniuria	onrecht
insolens, -ntis	brutaal
interim	intussen

intolerandus	ondragelijk
magister equitum:	<i>hulp van de dictator</i>
merces <i>f</i> –edis	loon, prijs
morbus	ziekte
movere 2, movi, motus	bewegen
necessitas, -tatis <i>f</i>	noodsituatie
obicere 5	voorhouden
obire	sterven; <i>als ire</i>
obruere 3	bedelven
obscure <i>adv.</i>	onaanzienlijk
obsidio, -ionis	belegering
oppugnare	bestormen
pactio, -ionis	voorwaarde
panis <i>m</i>	brood
par, paris (+ <i>dat.</i>)	gelijk, opgewassen
permissus 4	toestemming
pestilentia	pest
plenus + <i>abl.</i>	vol van
pondo <i>indecl.</i>	<i>bij telwoorden</i>
(Rom.) pond	(ruim 327 gram)
pondus, -eris	gewicht
postremo	tenslotte
procedere 3	uirukken
promisce <i>adv.</i>	door elkaar
prope <i>adv.</i>	bijna
prospectare	uitkijken naar, bekijken
pulvis, pulveris <i>m</i>	stof
quicumque	welke ook maar
recusare	weigeren, zich verzetten
regulus	koninkje
redimere 3	vrijkopen
sepelire	begraven
sinere 3	toestaan
statio, -ionis	wachtpost, patrouille
torridus	droog
transigere, -egi, -actus	afhandelen
tribunus militum	militair tribuun
tumulus	graftombe
ultra	langer
umor	vocht
urere 3, ussi, ustus	verbranden
urgere 2	in het nauw brengen

uterque, utraque, utrumque ieder van

beide

Vae + dat.

wee aan

vapor, vaporis rook, hitte, damp

vel

of

ventus

wind

vexare

kwellen

vigilia

nachtwaken

vincere 3, vici, victus overwinnen

volgare

verspreiden

Opdracht 15

Bestudeer de oude vertaling van tekst 15.2.

Opdracht 16

Beantwoord de vragen bij tekst 15.2.

1. In welke tijd staat urgebat r 2?
2. Waarom staat urgebat in die tijd?
3. Uit welk woord in r 1-4 blijkt dat de Galliërs het zwaarder te verduren hadden dan de Romeinen? Geef uitleg.
4. Waarom zou de ligging van het castra r2-3 niet gunstig zijn. betrek n je antwoord de woorden 'et locus .. erat.' r3-4.
5. Welk eerder woord wordt door 'morbis' r6 weer opgepakt? Citeer het Latijn.
6. Wat zal de reden van 'mortuos ... nollent' geweest zijn?
7. Uit welke twee eerdere fragmenten kun je dat (zie vraag 7) opmaken? Citeer het Latijn.
8. Benoem en verklaar: 7 indutiae, 8 conloquia, 8 permissu, 9 obicerent, 9 necessitate, 9 dicitur, 10 iactatus.
9. Livius geeft in de r 9-11 (dicitur ... dissimularetur) aan dat hij de inhoud van deze opmerking niet heeft kunnen checken. Met welk grammaticaal fenomeen heeft hij dat duidelijk gemaakt?
10. Laat de logische samenhang tussen de handeling zelf en het doel van die handeling van de Romeinen in r 9-11 (dicitur ... dissimularetur) zien.
11. Uit 48.5 kun je opmaken dat de consul uiteindelijk drie legers heeft. Welke?
12. Welke gemoedstoestand van het leger geeft Livius weer met de woorden 'exercitus iussit ... possent' r 18-19.
13. Wat willen de Galliërs bereiken met de woorden 'se...relinquant' r 19-20? Uit welke drie woorden in de r 19-20 maak je dat op?
14. Waaruit blijkt in het vervolg dat de Galliërs hun zin krijgen?
15. Wat wordt met res in r 22 bedoeld?
16. De opmerking 'foedissimam iniuriam' r 23 is zeer subjectief. Laat dat zien.
17. Welk woord in het vervolg getuigt van dezelfde subjectiviteit?

De afloop van de strijd met Brennus

De Romeinen waren door het optreden van Brennus verbijsterd. Alvorens daarvan te bekomen kwam een stoet gewapenden in de verte aan en toen die dichterbij kwam, bleek het Camillus met manschappen te zijn. Boos riepen die tegen de andere Romeinen die losprijs terug te pakken en naar het Capitool te gaan. Niemand anders dan de dictator, hij zelf dus, had het recht onderhandelingen te voeren en voorwaarden te stellen of te accepteren. Camillus gaf Brennus het zwaard terug en vorderde hem op voor de avond het land te verlaten. Zo niet, zou hij de volgende dag door Camillus met geweld verjaagd worden. Brennus probeerde nog kort tegenstand te bieden, maar de Galliërs, die niet op een gevecht voorbereid waren, konden geen weerstand bieden aan Camillus en ze moesten wijken. Een aanval de volgende dag werd door de dictator afgestraft met een zware nederlaag. Camillus kon als triomfator Rome binnen trekken.